

Financování patientských organizací

30.7.2025 - | Národní asociace patientských organizací

Pacientské organizace plní nezastupitelnou roli vůči pacientům, lékařům, ministerstvu zdravotnictví a dalším institucím veřejné správy, i vůči široké veřejnosti, pro niž plní především úlohu šíření osvěty a prevence. To je závěr analýzy rolí patientských organizací v českém zdravotnictví, který v červnu 2020 provedla pro členy Pacientské rady ministra zdravotnictví renomovaná poradenská společnost EY.

Nezastupitelná role patientských organizací

Podle zjištění analýzy jsou patientské organizace zcela nezastupitelné pro všechny zúčastněné skupiny: **Pacientům** poskytují informace o nemoci a léčebném procesu, zprostředkovávají výměnu zkušeností mezi pacienty a vedou je k zapojení do komunitních aktivit, čímž zvyšují kvalitu jejich života. Zároveň zastupují zájmy pacientů při tvorbě zákonů a politik. Pro **odborníky** jsou patientské organizace jediným kompetentním subjektem, který poskytuje informace o onemocnění a zpětnou vazbu na léčbu. Pomáhají s včasnou diagnózou a účastí na tvorbě legislativy se podílejí na zlepšování zdravotnického systému. Pro **širokou veřejnost** patientské organizace zajišťují šíření osvěty a prevence, a tím vychovávají informované a zodpovědné pacienty. Sami představitelé a představitelky patientských organizací uvádějí jako své nezastupitelné aktivity individuální poradenství, prosazování zájmů pacientů a rehabilitační/rekreační pobyty.

Hlavní výzvy, jimž patientské organizace čelí

Práci patientských organizací však ztěžují zásadní obtíže. Tou první, kterou šetření EY identifikovalo, je zajištění kontinuity práce. Řada organizací vznikla jako iniciativa konkrétních pacientů a z malého kroužku rychle vyrostly v celostátní organizace se stovkami členů. Dobrovolná práce a vysoké nároky přinášejí hrozbu vyhoření. Organizace bojují s tím, kdo po vyčerpané odcházející generaci převezme vedení.

Výše zmíněné úzce souvisí s neustálým bojem o finanční prostředky na činnost organizace. Roztříštěná struktura finančních zdrojů klade vysoké nároky na finanční management, na překážku je vysoká administrativní náročnost získávání peněz z veřejných rozpočtů. Organizace musí vyčlenit část své energie na boj o prostředky na příští rok, namísto aby se věnovala samotné práci pro pacienty.

Způsoby financování patientských organizací

Analýza EY zjistila, že patientské organizace dnes spoléhají především na veřejné zdroje (granty a dotace). Pro 35 % z nich zajišťují víc než polovinu rozpočtu. Jedná se většinou o finance od českých institucí, Norské fondy nebo strukturální fondy EU jsou využívány minimálně. Významným podporovatelem jsou města a obce, jejichž granty tvoří 13 % rozpočtu průměrné patientské organizace. Dále pak ministerstvo zdravotnictví (10 % rozpočtu) a kraje (9 %).

Financování ze zdrojů mimo finanční správu v průměru tvoří 56 % rozpočtu organizace. Tuto částku organizace většinou poskládá z většího počtu menších vstupů, nejčastěji z firemních darů (14 % rozpočtu), farmaceutických firem (12 %), členských příspěvků (11 %), veřejných sbírek a benefičních akcí (7 % rozpočtu organizace), prodeje reklamních předmětů a vlastních výrobků (4 %) a přednáškové činnosti (2 %).

Co se týče nákladů, vysokou položkou jsou fixní náklady – u 28 % patientských organizací tvoří 41 až 70 % rozpočtu.

Systémové financování patientských organizací

Popsaná situace není pro patientské organizace udržitelná. Proto Patientská rada ministra zdravotnictví na základě analýzy EY v srpnu 2020 uskutečnila v Senátu první kulatý stůl na téma udržitelného financování patientských organizací. Další kroky přerušila pandemie, avšak v září 2021 se podařilo zakotvit definici patientských organizací v legislativě (zákon 48 / 1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění), což byl zásadní bod pro vytvoření systémové pozice patientských organizací.

Nastavení pevného režimu financování stejně jako transparentní kontroly a profesionalizace je prioritou NAPO. Proto jsme připravili návrh systémového financování patientských organizací, který 25. července 2022 schválil výkonný výbor NAPO. Protože jednotný postoj patientského sektoru považujeme za klíčový, s návrhem jsme 11. srpna 2022 seznámili patientské organizace, které nejsou členy NAPO.

Na Letní škole APO 30. srpna 2022 jsme návrh prezentovali patientským organizacím a zástupcům veřejné správy.

NAPO v pracovních a expertních skupinách

V srpnu 2022 jsme se stali členy mezirezortní skupiny k systémovému financování patientských organizací na ministerstvu zdravotnictví, kde NAPO zastupuje jeho předseda Robert Hejzák. Od září 2022 jsme členy Expertní skupiny k systémové změně financování veřejně prospěšných služeb a činností ze státního rozpočtu při Úřadu vlády.

Stanovisko NAPO k systémovému financování provozních nákladů patientských organizací – pdf ke stažení (167 kB)

Analýza hodnoty služeb patientských organizací

V roce 2023 provedla poradenská společnost EY pro NAPO analýzu hodnoty služeb patientských organizací. Z ní vyplynulo, že svou činností státu každý rok ušetří 11 000 Kč na pacienta. EY zjistila, že sedm vybraných patientských organizací přináší úsporu vyčíslenou na 188,5 milionu Kč ročně. To znamená, že všechny patientské organizace státu šetří každý rok desítky miliard korun. Více o analýze najdete v článku a přehledně v infografice – kliknutím na obrázek zobrazíte celou infografiku.

Nový fond obecně prospěšných činností zdravotních pojišťoven

V půlce roku 2025 byla schválena novela zákona o veřejném zdravotním pojištění, která zřizuje nový fond obecně prospěšných činností zdravotních pojišťoven. Z něj má být financováno specializační vzdělávání lékařů, činnost ÚZIS a také činnost patientských organizací – pro ně může být použito až 5 % objemu fondu. Bohužel se nám nepodařilo prosadit pozměňovací návrh, aby ministerstvo zdravotnictví stanovilo vyhláškou podmínky pro poskytnutí příspěvků patientským organizacím, jejich výši a účel. To znamená, že patientské organizace zůstaly v nejistotě, kdo a kolik peněz dostane, a budou muset podávat žádost o příspěvek u každé jednotlivé pojišťovny. Iniciujeme proto jednání s ministerstvem a s pojišťovnami o efektivním způsobu, jak by se mohly patientské organizace k příspěvkům z fondů obecně prospěšných činností dostat.

<https://silapacientu.cz/2025/07/30/financovani-pacientskych-organizaci>